

Світлий шлях: історія одного концтабору

КУПИТИ

В'язниця, що насправді є концтабором, де застосовують моторошні тортури, діє в сучасній Україні. За тюремним парканом немає жодних законів, тут зовсім інше життя: у приниженні, страху й непевності, з ранами та слідами опіків на тілі, з болем від переламаних кісток і часто — від зламаної волі й свідомості. Тут головне завдання — вижити, коли жити вже не хочеться й від тебе майже нічого не залежить, зберегти здоровий глузд, коли вже близький до божевілля, залишитися людиною в нелюдських умовах, де віра, прощення, ненависть і навіть погляд між катом і жертвою набувають інших сенсів.

Щоб вижити в пеклі концтабору, журналіст Станіслав Асєєв написав цю книжку — відверту, емоційну, глибоку, в якій питань більше, аніж відповідей, бо життя людей після звільнення з полону назавжди розділилося на «до» і «після».

Довідка

«Ізоляція» — таємна в'язниця, розташована на підконтрольній Росії частині Донбасу і перетворена на концентраційний табір.

Упродовж існування «Ізоляції» через неї пройшло сотні людей, більшість з яких зазнавали згвалтувань, тортур електричним струмом, принижень людської гідності й тяжких примусових робіт.

Відомі факти вбивств в'язнів «Ізоляції».

Жодна правозахисна місія чи організація не мають доступу на територію в'язниці.

Нині продовжує функціонувати під контролем ФСБ РФ...

Передмова

*Дим печей Заксенгавзену й Освенциму осідає
на льодах Магадана та Колими.
Брати Вайнери «Заиморг і камінь у зеленій траві»*

Я й досі не певен, що правильно добираю слова: діапазон подій занадто широкий. Ми прожили життя від клацання пластикової пляшки, яке примушувало підскакувати весь підвал, і до класичної музики, що лунала з радіо у порівняно спокійні дні. Як пояснити цей проміжок? Чи означала класика, що просто зараз у підвалі не стоять навколішках зі схрещеними ногами і з пакетами на головах? — Ні.

У цій книжці йтиметься про таємну в'язницю в самому центрі Донецька. В'язницю, яку називали «донецьким Дахау». Та для тих, хто пройшов через це місце, книжка не буде розповіддю про саму лише в'язницю. Те, що коїлося за стінами «Ізоляції», — а саме таку назву мала ця територія, — не вписується в рамки здорового глузду навіть там, де, як видається, нічого, крім жорстокості, очікувати не ви-падає. Перебуваючи вже багато місяців

на волі, я досі запитую себе: «А чи було оте все?». Чи могло таке статися зі мною? Усі ці люди, струм, тортури і скотч, колективні пісні, якими глушили крики тих, до кого під'єднували проводи...

Ця книжка мала бути сухим репортажем: без оцінок, емоцій, самі лише замальовки того, свідком чого я став. Так наче я потрапив до цієї в'язниці не як полонений, а просто як журналіст. Збувши 28 місяців у «Ізоляції», я створив там кілька текстів, що відповідали початковому задумові. Мусив писати стримано і лаконічно, накидаючи лише кістяк майбутньої книжки, адже розумів, що будь-якої миті рукопис можуть відібрати й прочитати. Власне, так воно і сталося. Та опинившись на волі, усвідомив, що суха публіцистика у цьому разі неможлива: багато місяців по тому емоції й надалі переповнюють мене. Саме тому деякі розділи видадуться читачеві холодними і навіть цинічними, натомість інші — дослівно волатимуть.

Беручись за цю книжку, я й сам не підозрював, скільки питань вона переді мною поставить. А завершивши її — не міг повірити, що так і не знайшов відповіді на жодне з них. Можливо, відповідь — сама ця книжка: щоб її написати, я мусив вижити. Щоб вижити, я повинен був знати, що мені потрібно її написати. У цих дивних лабіринтах свідомості думка намагається відшукати бодай якийсь сенс: «це все не випадково», «це не могло минути просто так»... Та зрештою все, що у вас залишається, - це кілька речень, які лягають в абзац. Блимає курсор, думка завмирає, і ви знову опускаєтеся на глибоке дно. «Ізоляція» навчає, що «самого дна» не існує: завжди є куди падати глибше. Завжди є ті, кому ще гірше за тебе. Ця книжка також і про це.

Якщо спробувати означити це місце — цю в'язницю — одним-єдиним словом, то я назвав би її «неминучість», і ось чому. Коли вас кладуть на стіл і щільно обмотують скотчем, ви можете викрикувати будь-що — це нічогосінько не змінить. Ні молитви про сім'ю, ні волення до Бога, ні ваша стаття, ні ваш вік, ані сам ваш біль, жах і крик не змінять нічого взагалі. Це не просто слова — це тамтешня віра, майже релігія тих, що провели через стіл для тортур не одну сотню осіб. Саме тієї миті людина відчуває всю свою крихкість, безсилля і слабкість. Вона — та сама тростина, про яку писав нам Паскаль. Від болю суглоби дослівно рвуться назовні, людина

стікає потом, а згори, задля ефекту, її поливають водою. Неминучість. Не варто волати і благати - вони однак це вчинять, вони однаково катуватимуть вас.

Та, хоч як це дивно, «Світлий Шлях» — не про тортури. Не катування визначали цю в'язницю. Зрештою, у тому ж таки Донецьку є не менш, ніж десять місць, окрім «Ізоляції», де й досі катують. Як сказати найголовніше? Пояснити без емоцій, чим є та в'язниця? Можливо, варто йти від зворотного. Пригадую, як у середині літа 2018-го почалася перша хвиля масових переведень з «Ізоляції» в інші в'язниці. Сам я сидів тоді в п'ятій камері, і всі ми вже чули про те, що із «двійки» та «вісімки» днями забрали кількох людей у донецький «централ». У камері панувала тоді атмосфера, яку можна порівняти хіба що з Різдом: багато хто вже зібрав свої нехитрі пожитки й чекав, коли ж це диво спаде і на нього.

Аж ось відчиняються двері, наглядач називає одразу чотири прізвища, а тоді каже: «Збираймося». Важко змалювати цю мить. Ми заходилися вітати щасливчиків, дарувати їм останній чай, папір — те єдине, що більшість із нас мали. Ми тиснемо їм руки, обіймаємо і щиро радіємо, хоча власних прізвищ іще не почули. Якби ж то я знав, що виберуся звідси у в'язницю аж за рік! Але цієї миті ми щиро тішимося, адже всіх нас не покидає надія, що як це вже почалося — то одного разу поїдемо звідси і ми. Аж ось двері знову відчиняються, але один із полонених не встигає скласти чай, який щойно йому подарували. Наглядач кричить, що поїдуть без нього, — і вмить цей чоловік уже мчить, шпортаючись, через поріг камери, навіть не встигаючи до ладу надіти на голову свій пакет. Двері знову зачиняються, й у камері панують захват і ейфорія. І лише новий полонений, що прибув сюди тиждень тому, здивовано запитує:

— А куди це вони всі такі щасливі біжать?

— У в'язницю, - відповідаємо ми так само здивовано.

Хіба таке можливо уявити? Так, день переїзду звідси більшість вважала днем звільнення, й це змальовує перебування в «Ізоляції» краще, ніж крики і струм. Часом нам видавалося, що то експеримент. Нереальність усього, що там відбувалося, та ще й десяток відеокамер на додачу спонукали до таких дивних думок. Здавалося, що тамтешня адміністрація просто намацує якусь

межу: «А що як іще трохи натиснути? Скомандувати: "Голос! Під нари!" — загавкає, як пес, чи ні? Поглянь-но, загавкав. Тепер можна член зі штанів дістати»...

Усе — з чіткою фіксацією: у кожній камері, в карцерах, у кожному підвалі встановлено відеокамери, терабайти відеозаписів, сотні годин свідчень для міжнародних судів. Це тим більше скидається на експеримент: не можуть люди шість років безкарно, з іронією щодо кожного звіту ООН, і надалі фільмувати власні злочини. Чи все ж можуть? У такому разі «Ізоляція» й показує, що таке наш світ. Уся несосвітність, уся жорстокість і несправедливість сконцентрувалися саме тут, на вулиці Світлого Шляху, 3. Без покарання, без відплати, із глуфом над нами, переможеними. Нехай багато хто і втішає себе судом майбутнім, вічним. Я не вірю в нього. У що вірю я? — У регіт цих людей у підвалі, коли вони примотують когось скотчем до столу.

Мене часто запитують, чи простив би я цим людям. Що ж, мої почуття до них — не просто ненависть: вони глибші. Прощати можна тим, кого ненавидиш, а оця місцина перебуває поза всякими сенсами, зокрема і прощенням. Так сприймаю це я. Можливо, хтось має іншу думку.

Рекомендована література

ЮВАЛ НОЙ ХАРАРІ

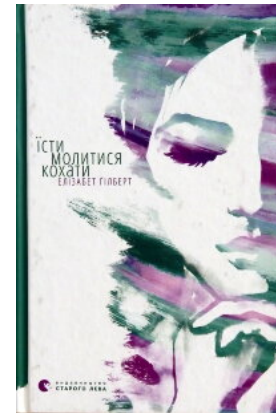

21 УРОК ДЛ**Я**
СТОЛ**ІТТ**Я

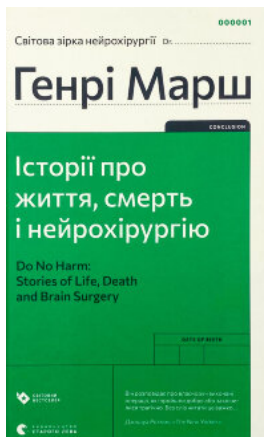
ВІД АВТОРА БЕСТСЕЛЕРІВ SAPIENS І HOMO DEUS

Весoming. Становлення

21 урок для 21-го
століття

Їсти, молитися, кохати

Історії про життя,
смерть і нейрохірургію

Вісім релігій, що
панують у світі: чому
їхні відмінності мають
значення

Номо Deus: за
лаштунками
майбутнього

Перейти до категорії
Художня література

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ